Gintautas Zabiela

LUOKĖS SENKAPIO 1990m. ARCHEOLOGINĖ ŽVALGYBA

1986m. MMT (dabar LKP MC)žvalgomosios archeologinės ekspedicijos Telšių rajone metu buvo atkreiptas dėmesys į vadinamąją Luokės Pieninės kalvą, esančią 700 m į vakarus nuo Luokės bažnyčios, 120m į pietus nuo plento Viešvėnai- Luokė, Luokės miestelio vakarinėje dalyje. Iš čia vietos mokytoja S. Gedminienė 1979m. į ŽMA perdavė žalvarinę, pasaginę segę daugiakampėmis galvutėmis (Inv. Nr. 24.674), ankščiau buvo rasta pora geležinių ietigalių. 1990m. pavasarį ji bulviarūsio sienelėje pastebėjo kyšant žmogaus kaulų.

Senkapis įrengtas šiaurės- pietų kryptimi pailgos, iki 6m aukščio bei 100m pločio plokščiu paviršiumi kalvos pietinėje dalyje. Ties žmogaus kaulų radimviete ištirtas 10 m^2 dydžio plotas, atidengti du kapai, iš kurių antrasis priklausė iki 7 metų amžiaus vaikui ir buvo visiškai suardytas. Geriau išlikęs pirmasis kapas, kuriame mirusysis (R.Jankausko duomenimis, 50-55m amžiaus moteris?) palaidotas 110cm gylyje, ištiestoje padėtyje, pusiau ant dešiniojo šono, galva 330° kryptimi. Kairioji ranka ištiesta ir paspausta po šonu, o po pusiau sulenkta dešiniosios rankos alkūne rastas žalvarinis signetinis žiedas su neaiškiais įkirstais ženklais. Kapas datuojamas XVIIa.

Sprendžiant iš nedidelio ištirto ploto, senkapis buvo įrengtas ankstesnės, greičiausiai XVIa. gyvenvietės vietoje. 60cm gylyje atidengtas lm skersmens iš skaldytų akmenų krautas židinys su pakura iš šiaurės pusės. Židinys buvo naudojamas, apie tai liudija degėsiai, perdegąs iki raudonumo smėlis bei jame rastos lipdytos ir žiestos puodų šukės lygiu paviršiumi. Dalis jų priklausė apie 12cm skersmens grubaus

darbo lipdyto puodo dugnui. Židinyje rasta geležinė kaltinė vinis bei stambus žiesto puodo pakraštėlis, priklausąs kibiro formos, puodui su 22cm skersmens anga.

Antrą kartą Pieninės kalvoje gyventa XIXa., apie tai liudija gausi šio laiko keramika. Kalvą reikia saugoti kaip XVI-XVIIa. (o gal ir dar ankstesnių laikų) archeologijos paminklą.

Vladas Žulkus

XV-XVI A. SENKAPIAI ŽEMAIČIU KALNELYJE, PALANGOJE

Mažosios Lietuvos muziejus Žemaičių kalnelyje 1990 ir 1991 m. ištyrė 350 m^2 plotą ir rado 58 kapus, tarp kurių buvo 27 apardyti arba suardyti. Daugiau kapų aptikta centrinėje ir pietrytinėje aikštelės dalyje. Tarp ištirtų kapų buvo 21 vyro, 8 moterų, 17 paauglių, vaikų ir kūdikių, 12 nenustatyti. Laidota netaisyklingomis eilėmis, orientuotomis išilgai aikštelės, t.y. šiaurės-pietų kryptimi, tačiau kai kurie kapai dengė vieni kitus. Išskirtos 4 kapų eilės. Mirusieji laidoti galva į vakarus, pietvakarius bei šiaurės vakarus (235°-315°) ir į rytus, pietryčius, šiaurės rytus (45°-120°). Vakarų kryptimi (galvomis į vakarus) buvo palaidota 18 vyrų, 7 moterys, 7 vaikai ir 9 nenustatytos lyties mirusieji (iš viso 41), o rytų kryptimi - 2 vyrai, 2 moterys ir 1 vaikas (iš viso 5); 12 kapų orientavimas nenustatytas.

Laidota buvo mediniuose karstuose (jų žymės išliko ne visuose kapuose), kurie kartais būdavo sutvirtinti geležinėmis kaltinėmis vinimis. Kapų duobės buvo stačiakampės, užapvalintais kampais, karstų pėdsakai arba griaučiai rasti 0,15-1,lm, gylyje. Mirusieji laidoti aukštielninki, rankos sudėtos ant krūtinės arba pilvo. Tik kape Nr. 16 palaidotas vyras gulėjo ant dešiniojo šono, jo rankos ir kairioji koja